ETLA Raportti | Report | 116 6.9.2021

Tapahtuma-alan rooli Suomen taloudessa

Jyrki Ali-Yrkkö
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
jyrki.ali-yrkko@etla.fi

Mika Pajarinen
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
mika.pajarinen@etla.fi

Suositeltava lähdeviittaus:
Ali-Yrkkö, Jyrki & Pajarinen, Mika (6.9.2021). ”Tapahtuma-alan rooli Suomen taloudessa”.

ETLA Raportti No 116.
https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-116.pdf

Tiivistelmä

Tässä raportissa keskitytään tapahtuma-alan koon ja kansantaloudellisen merkityksen arviointiin hyödyntäen sekä toimiala- että yritystason aineistoja. Lisäksi tutkitaan korona-ajan vaikutusta tapahtuma-alan yrityksiin. Tulosten mukaan tapahtuma-ala tuottaa 1,2 % Suomen bkt:sta. Yritysten lisäksi alalla toimii huomattava määrä muita toimijoita, kuten yhdistyksiä, säätiöitä ja julkisen sektorin alaisia organisaatioita. Vuonna 2019 alalla toimi määritelmästä riippuen 8 354–9 126 yritystä, ja ne työllistivät kokopäivätoimisiksi muutettuna 15 200–19 500 henkilöä vastaten 0,9–1,2 % koko yrityssektorin työllisyydestä. Tapahtuma-alan yritykset tuottivat Suomessa arvonlisää 800–1 200 miljoonaa euroa, ja niiden osuus koko yrityssektorin tuottamasta arvonlisästä oli 0,6–0,9 %. Vuosina 2019–2020 toimintaansa jatkaneista alan yrityksistä noin 70 prosentilla liikevaihto aleni. Lähes joka neljännellä näistä yrityksistä liikevaihto putosi vähintään 50 %. Todennäköisesti osuudet ovat todellisuudessa vielä suurempia, sillä aineistojen päivitysviiveistä johtuen lopettaneiden yritysten merkitystä ei ole pystytty ottamaan huomioon.

Abstract

The Role of the Event Industry in the Finnish Economy

In this study, we analyse the size and role of the Finnish event industry by utilising both industry- and firm-level data. Furthermore, we study the impacts of the Covid-19 crisis on companies operating in the event industry. Based on our results, the event industry accounts for 1.2% of the Finnish GDP. It should be noted that in addition to companies, the event industry consists of associations, foundations and other non-profit organisations. Depending on the definition, the Finnish event industry included in 2019 approximately 8,354–9,126 companies with 15,200–19,500 employees (full-time equivalent), which corresponds to 0.9–1.2% of the employment of all companies. The companies operating in the event industry generated EUR 800–1,200 million value added, corresponding to 0.6–0.9% of the value added of all companies. The turnover decreased between 2019 and 2020 for 70% of these companies. In every fourth of the companies, turnover decreased by at least 50%. Due to update delays of the firm-level data, these shares are probably downward biased because we were not able to take into account the role of companies that that ceased operations.

KTT **Jyrki Ali-Yrkkö** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja ja Etlatieto Oy:n toimitusjohtaja.

KTM **Mika Pajarinen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

Ph.D. **Jyrki Ali-Yrkkö** is a Research Director at ETLA Economic Research and CEO of Etlatieto Oy.

M.Sc. **Mika Pajarinen** is a Researcher at ETLA Economic Research.

Kiitokset: Haluamme kiittää Vainu.io:ta heidän avustaan ja hienosta mahdollisuudesta käyttää Vainu-tietokantaa, jonka he tarjosivat käyttöömme *pro bono* -periaatteella.

Acknowledgements: We are grateful for Vainu.io for their help and opportunity to utilize their database. Vainu.io offered *pro bono* their data for this study.

Avainsanat: Tapahtuma-ala, Merkitys, Korona, Vaikutus, Rooli, Määritelmä

Keywords: Event industry, Event, Significance, Covid-19, Impact, Role, Definition

JEL: L16, L8, L84

Sisällys

1 Tausta 4

2 Määritelmät, aineistot ja alan kuvaus 5

3 Tapahtuma-alan koko Suomessa 8

4 Korona-ajan vaikutukset 9

4.1 Liikevaihto ja kannattavuus ovat pudonneet 9

4.2 Mitkä tekijät ovat yhteydessä liikevaihdon ja kannattavuuden muutoksiin? 13

5 Johtopäätökset 15

Liitteet 17

Viitteet 19

Kirjallisuus 19

1 Tausta

Koronan aikaansaama talouskriisi on poikennut monella tapaa aiemmista kriiseistä. Selvin ero koskee kriisin syntyä, mutta myös vaikutukset eri aloille ovat koronakriisissä poikenneet aiemmista kriiseistä. Yleensä talouskriiseissä kovimpia kärsijöitä ovat olleet rakentamisala ja teollisuus sekä joissain tapauksissa rahoitusala. Koronakriisi on puolestaan iskenyt erityisesti yksityisiin palvelualoihin (Berg-Andersson, Kaitila ja Puonti, 2021).

Korona-aikana on säädöksillä voimakkaasti rajoitettu ihmisten kokoontumista. Monet ovat myös oma-aloitteisesti välttäneet kokoontumisia. Nämä muutokset ovat heijastuneet erityisesti sellaisten yritysten toimintaan, joiden liiketoimintaan kuuluu erilaisten tapahtumien järjestäminen. Näihin lukeutuvat esimerkiksi konsertit, teatterit, urheiluottelut, konferenssit ja messut. Tämäntyyppisiä tapahtumia järjestävien kansantaloudellisesta merkityksestä on erittäin vaikea saada kokonaiskuvaa johtuen seuraavista syistä. *Ensiksi*, tapahtumia järjestävät tahot hajautuvat ja sekoittuvat muihin toimialoihin (Wirén, Westerholm ja Liikamaa, 2020a, 2020b). Tilastokeskus luokittelee yritykset ja muut organisaatiot eri toimialoihin Tol2008-luokituksella, joka pohjautuu kansainväliseen NACE-toimialaluokitteluun. Tämän toimialaluokituksen etuna on hyvä kansainvälinen vertailtavuus. Haittana on puolestaan sen rajoittuneisuus vain luokittelussa määriteltyihin toimialoihin. *Toiseksi*, yritysten lisäksi tapahtuma-alalla toimii hyvin monentyyppisiä organisaatioita. Tapahtumia järjestävät siis niin yritykset, yhdistykset, säätiöt kuin julkinen sektorikin. *Kolmanneksi*, alalla toimii paljon itsensä työllistäjiä, ja työ on usein osa-aikaista tai jopa tapahtumakohtaista (Wirén ym., 2020b).

Vuoden 2021 alussa konsulttiyritys EY julkaisi raportin, joka keskittyi kulttuuri- ja luovien alojen merkitykseen eri EU-maissa (EY, 2021). Tulosten mukaan vuonna 2019 kulttuuri- ja luovien alojen osuus bkt:sta olisi EU-alueella 1,7 % ja Suomessa 1,5 %–2,0 %. Kulttuuri- ja luoviin aloihin sisällytettiin kaikkiaan 11 eri toimialaa[1]. On kuitenkin huomattava, että monet näistä aloista eivät ainakaan ensi tuntumalta kuulu tapahtuma-alaan. Näitä ovat esimerkiksi kirjojen kustantaminen, sanomalehtien kustantaminen, videopelien kustantaminen ja arkkitehtipalvelujen tuottaminen. EY:n laskelmat eivät siten kuvaa tapahtuma-alan roolia taloudessa. Myös Tilastokeskuksen koko kulttuurialaa koskevat luvut sisältävät tapahtuma-alan ulkopuolista toimintaa, kuten kirjojen kustannusta, viihde-elektroniikan kauppaa ja taide- sekä antiikkiliikkeiden toimintaa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 kulttuuriala tuotti 3,3 % Suomen bkt:sta ja työllisti 3,1 % työllisistä (Tilastokeskus, 2020). Muutamassa viimeaikaisessa julkaisussa on keskitytty nimenomaan tapahtuma-alaan (Wirén ym., 2020a, 2020b; Kuusisto ja Sahlstedt, 2021). Arvion mukaan vuonna 2019 tapahtuma-alan yritykset tuottivat liikevaihtoa 2,35 miljardia euroa sekä työllistivät vakituisesti noin 20 000 ja tilapäisesti 120 000–170 000 työntekijää (Wirén ym., 2020b, Kuusisto ja Sahlstedt, 2021). Arviota bkt-osuudesta ei esitetty. Raporteissa korostettiinkin, että alaa koskeva tutkimus on vasta alussa ja kokonaiskäsitys vaillinaista.

Tämän raportin tavoitteena on selvittää, mikä on tapahtuma-alan koko ja rooli Suomen kansantaloudessa. Lisäksi tavoitteena on analysoida, miten alalla toimivien yritysten liikevaihto ja kannattavuus ovat muuttuneet korona-aikana. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tullaan käyttämään kolmea eri lähestymistapaa. *Ensimmäinen* perustuu karkeaan toimialaluokitukseen, jossa tapahtuma-alaksi määritetään Taiteet, viihde, urheilu ja virkistys -toimialoilla toimivat tahot. *Toisessa* lähestymistavassa nojaudutaan alan määrittämiseen yksityiskohtaisemmalla tasolla perustuen aiempiin kyselyn kautta saatuihin tietoihin tapahtuma-alan yritysten toimialoista (Wirén ym., 2020a). *Kolmas* lähestymistapa on yhdistelmä toimialakriteereistä ja yksityiskohtaisista tiedoista liiketoiminnasta, joista yritykset itse kertovat omilla www-sivuillaan. Nämä yrityskohtaiset tiedot pohjautuvat Vainu.io:n tietokantaan. Se sisältää käytännössä kaikki Suomessa toimivat yritykset, joilla on www-sivut.

Analyysin tulosten mukaan tapahtuma-alan osuus Suomen bkt:sta oli vuonna 2019 noin 1,2 %. Alan merkitys arvonlisällä mitattuna olisi siten samaa suuruusluokkaa kuin esimerkiksi kustannustoiminnan (1,2 %), televiestinnän (1,1 %) tai lakiasian- ja laskentatoimen palveluiden (1,0 %). Kokopäivätoimiseksi muutettuna ala työllisti yrityssektorilla 15 000–19 543 henkilöä ja muut sektorit huomioiden vähintään 50 100 henkilöä.

On syytä korostaa, että alan toiminnan luonteesta johtuen monet työntekijät toimivat alalla osapäivätoimisesti tai kausiluonteisesti ja usein työnantaja on joku muu kuin voittoa tavoitteleva yritys. Tulosten mukaan Suo-

men tapahtuma-alalla toimii 8 300–9 200 yritystä. Ne tuottavat 2,1–3,3 miljardia euroa liikevaihtoa. Arvonlisää ne synnyttävät 1–1,2 miljardia euroa, mikä vastaa 0,8–0,9 prosentista koko yrityssektorin arvonlisästä. Samassa suuruusluokassa ovat sahatavara-alalla (0,9 %), kulkuneuvojen valmistuksessa (0,8 %) ja kumi- ja muovituoteteollisuudessa (0,8 %) toimivat yritykset. Luvut koskevat vuotta 2019.

Raportti etenee seuraavasti. Luvussa 2 kuvataan käytetyt aineistot ja määritelmät alalla toimivien tahojen hahmottamiseksi. Luvussa 3 lasketaan arvio alan koosta ja merkityksestä kansantaloudelle. Tämän jälkeen luvussa 4 tarkastellaan korona-ajan vaikutuksia tapahtuma-alan liikevaihtoon ja kannattavuuteen. Luku 5 sisältää yhteenvedon ja johtopäätökset.

2 Määritelmät, aineistot ja alan kuvaus

Tässä tutkimuksessa tapahtuma-alan määrittelyssä sovelletaan Kuusiston ja Sahlstedtin (2021) määritelmää. Tapahtuma-alalla tarkoitetaan organisaatioita, jotka järjestävät aikaan ja paikkaan sidottuja tilaisuuksia, jotka ovat niiden käyttäjien arkirutiinien ulkopuolella. Tämänkaltaisia tapahtumia on hyvin monenlaisia (kuvio 2.1).

Tilastoissa ei ole suoraan omana luokkanaan tapahtuma-alaa. Tästä syystä käytämme alan hahmottamiseen kolmea lähestymistapaa.

Määritelmä 1: Karkea toimialaluokittelu

Ensiksi käytetään kansantalouden tilinpidon toimialaryhmittelyä (TOL 2008 -toimialaluokittelu) karkealla tasolla. Mukaan otetaan seuraavat tämän luokittelun mukaiset: kulttuuri- ja viihdetoiminta (TOL-koodi 90), kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta (TOL-koodi 91) sekä urheilutoiminta ja huvi- ja virkistyspalvelut (TOL-koodi 93). Määritelmän etuna on, että näiden toimialojen tiedot ovat saatavissa suoraan julkisista tilastoista. Kyseisten alojen ulkopuolelle jää kuitenkin useita tapahtuma-alaan miellettäviä palveluita, kuten elokuvateatterit tai messujen järjestäminen. Toisaalta määritelmän toimialoille lukeutuu palveluita, kuten kirjasto- ja arkistopalvelut, jotka eivät mielestämme lukeudu tapahtuma-alaan. Kaikkiaan tämän ensimmäisen määritelmän aloilla toimi vuonna 2019 Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan 8 354 yritystä, joista osakeyhtiöitä oli 3 840.

Kuvio 2.1 Tapahtuma-alan järjestämiä tilaisuuksia

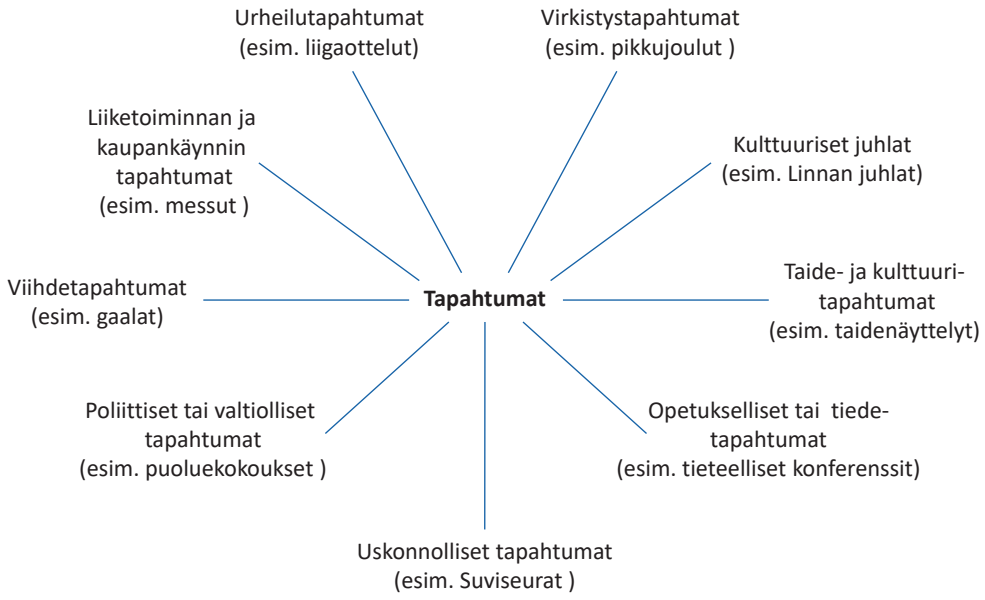

Lähde: Sovellettu Kuusiston ja Sahlstedtin (2021) luokittelusta.

Määritelmä 2: Hienojakoisempi luokittelu perustuen toimialaluokkiin

Toisessa lähestymistavassa tarkennetaan alan ryhmittelyä käymällä käsin läpi virallista toimialaluokitusta (TOL 2008) aina 5-numerotasolle saakka ja pyrkimällä valitsemaan toimialoja, jotka liittyvät kuvion 2.1 hahmotelmaan alasta. Tämän prosessin seurauksena tapahtuma-alaksi olemme määritelleet seuraavat TOL 2008 -luokat:

- pitopalvelu (5621),
- elokuvien esittäminen (5914),
- ohjelmatoimistot ja manageripalvelut (74901),
- varauspalvelut, yms. (799),
- messujen ja kongressien järjestäminen (823),
- esittävät taiteet (9001),
- esittäviä taiteita palveleva toiminta (9002),
- taiteellinen luominen (9003),
- taidelaitosten toiminta (9004),
- museoiden toiminta (9102),
- urheilulaitosten toiminta (9311),
- urheiluseurojen toiminta (9312),
- huvi- ja teemapuistojen toiminta (9321),
- muu huvi- ja virkistystoiminta (9329),
- seurakunnat ja uskonnolliset järjestöt (9491),
- muut kuin ammatilliset ja poliittiset järjestöt (9499).

Määrittelyssä ovat mukana siis esimerkiksi pitopalvelut (5621), ohjelmatoimistot ja manageripalvelut (74901) sekä messujen ja kongressien järjestäminen (823), jotka puuttuvat edellä olleesta 2-numerotason toimialojen määrittelystä. Olemme myös poistaneet muutamia 2-numerotason määrittelyissä mukaan tulleita aloja. Esimerkiksi toimialalta 91 pidämme vain museoiden toiminnan (9102) ja urheilutoiminnasta (93) olemme poistaneet kuntokeskukset (9313). Yksityiskohtaisemmalla tasolla toimialojen määrittäminen tarkentaa mielestämme tapahtuma-alan luokittelua. Haittapuolena on, että julkisesti saatavissa olevista tilastotiedoista ei aina saa näin tarkalla tasolla kattavia tietoja. Tilastokeskuksen yritysrekisterin vuositilaston mukaan vuonna 2019 tämän määritelmän mukaisilla toimialoilla oli yhteensä 8 392 yritystä.

Määritelmä 3: Yritystasoisiin ja toimialatietoihin perustuva luokittelu

Kolmannessa lähestymistavassa hyödynnetään yritystason tietoja toimialakriteerien lisäksi. *Ensimmäisessä* vaiheessa tutkimme mahdollisuutta täydentää yritystason tiedoilla edellistä toimialapohjaista määrittelyä lisäämällä yrityksiä toimialoilta, joista emme ole voi olla toimialana täysin varmoja niiden kuulumisesta tapahtuma-alaan, kuten esimerkiksi äänitteiden ja musiikin kustantaminen (592) ja valokuvaustoiminta (742). Tässä hyödynnettiin aiempaa tutkimusta tapahtuma-alasta (Wirén ym., 2020b). Potentiaalisiksi tapahtuma-alaan lukeutuviksi aloiksi tunnistettiin seuraavat alat (suluissa toimialakoodi):

- ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto (182),
- äänitysstudiot, äänitteiden ja musiikin kustantaminen (592),
- valokuvaustoiminta (742),
- muiden koneiden ja laitteiden vuokraus ja leasing (7739),
- urheilu- ja liikuntakoulutus (8551),
- taiteen ja musiikin koulutus (8552),
- muu urheilutoiminta (9319).

Näillä aloilla on todennäköisesti paljon muitakin kuin suoraan tapahtuma-alaan liittyviä yrityksiä. Tästä syystä näistä yrityksistä otetaan mukaan vain yritykset, joiden www-sivuilla on vahvoja viitteitä tapahtuma-alaan liittyvistä toiminnoista. Www-sivujen tarkastelussa hyödynnämme Vainu.io Software Oy:n kehittämää tekoälypohjaista yritysten www-sivujen analyysiohjelmaa. Vainun tietokanta kattaa käytännössä kaikkien suomalaisten yritysten www-sivut. Vainun tekoälypohjainen yritysten toiminnan 'Custom Industry' -luokittelu sisältää useita satoja luokkia. Kukin yritys saattaa kuulua useampaan kuin yhteen luokkaan. Luokittelussa on myös jokaisen luokan osalta linkityksen luotettavuusindeksi, joka saa arvoja väliltä 0–1. Tässä analyysissa pidämme yritykset yllä mainituilta toimialoilta, mikäli ne linkittyvät Vainun luokituksessa aloille 'events', 'events management', 'performing arts' ja/tai 'concerts'. Lisäksi tämän linkityksen luotettavuusindeksin arvo täytyy olla vähintään 0,3. Vainu.io on päätynyt tähän raja-arvoon oman analyysin ja testauksen kautta. Lisäksi ehtona on, että yritys on vuoden 2019 Tilastokeskuksen yritysrekisterin vuositilastossa, ts. että sillä on ollut liikevaihdolla ja työllisyydellä mitattuna aktiivista toimintaa kyseisenä vuonna. Vainun algoritmi havaitsi potentiaalisiksi luokittelemiltamme toimialoilta kaikkiaan 112 tällaista tapahtuma-alaan linkittyvää yritystä.

Toisessa vaiheessa yritysjoukkoa täydennettiin ottamalla Vainun analyysin perusteella mukaan myös määrit-

telemiemme toimialojen ulkopuolelta yrityksiä, mikäli ne lukeutuvat Vainun 'Custom Industry' -luokituksessa johonkin yllä mainittuun luokkaan vähintään luotettavuusindikaattorin arvolla 0,3 ja mikäli ne löytyvät Tilastokeskuksen yritysrekisteristä. Vainun kautta saatiin tapahtuma-alaan liittyvä indikaatio kaikkiaan 622 sellaiselle yritykselle, joiden virallinen päätoimiala Tilastokeskuksen yritysrekisterissä on jokin muu kuin määrittelemämme toimiala[2].

Tämä kolmas lähestymistapa on siis yhdistelmä toimiala- ja yrityskriteereistä ja kuvastaa mielestämme käytettävistä kolmesta lähestymistavasta parhaiten tapahtuma-alaa. Huonona puolena analyysin toistettavuuden kannalta on,

Taulukko 2.1 Tapahtuma-alan yritysten jakautuminen Tilastokeskuksen käyttämille toimialaluokille v. 2019

Toimialaluokka (suluissa toimialakoodi, TOL 2008)	Lkm	%-osuus
Taiteellinen luominen (9003)	1 719	18,84
Esittävät taiteet (9001)	1 328	14,55
Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym. (7990)	1 077	11,80
Muualla luokittelemattomat erikoistuneet palvelut liike-elämälle (7490)	826	9,05
Esittäviä taiteita palveleva toiminta (9002)	778	8,53
Pitopalvelu (5621)	758	8,31
Muu huvi- ja virkistystoiminta (9329)	680	7,45
Urheilulaitosten toiminta (9311)	633	6,94
Messujen ja kongressien järjestäminen (8230)	220	2,41
Urheiluseurojen toiminta (9312)	158	1,73
Huvi- ja teemapuistojen toiminta (9321)	86	0,94
Ravintolat ja vastaava ravitsemistoiminta (5610)	65	0,71
Elokuvien esittäminen (5914)	64	0,70
Mainostoimistot ja mainospalvelu (7311)	61	0,67
Muu liikkeenjohdon konsultointi (7022)	46	0,50
Omien tai leasing-kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (6820)	45	0,49
Muut järjestöt (9499)	44	0,48
Taiteen ja musiikin koulutus (8552)	28	0,31
Muu urheilutoiminta (9319)	28	0,31
Muiden koneiden ja laitteiden vuokraus ja leasing (7739)	24	0,26
Museoiden toiminta (9102)	24	0,26
Muualla luokittelematon koulutus (8559)	20	0,22
Valokuvaustoiminta (7420)	19	0,21
Muut palvelut liike-elämälle (8299)	17	0,19
Hotellit ja vastaavat majoitusliikkeet (5510)	16	0,18
Taidelaitosten toiminta (9004)	15	0,16
Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut (9609)	15	0,16
Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus (6201)	14	0,15
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto (5911)	12	0,13
Muu majoitus (5590)	11	0,12
Baarit ja kahvilat (5630)	10	0,11
Muut toimialat, joilla on alle 10 yritystä	285	3,12
Yhteensä	**9 126**	**100,00**

Huom. Taulukossa ovat ne 4-numerotason TOL 2008 -toimialat, joissa on vähintään 10 yritystä. Toimialan nimen jälkeinen suluissa oleva numero on Tilastokeskuksen käyttämä toimialakoodi.

Aineistolähteet: Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja Vainu.

että se vaatii pääsyn useisiin maksullisiin yritystason kokonaisaineistoihin.

Kaikkiaan tällä kolmannella määrittelytavalla löydetään 9 126 tapahtuma-alaan luokiteltavaa yritystä vuonna 2019. Liitetaulukossa A.1 on raportoitu merkittävimmät toimialat niiden 622 yrityksen osalta, jotka linkittyvät Vainun tekoälyohjelman pohjalta tapahtuma-alaan virallisen toimialaluokituksen ulkopuolelta. Eniten Vainun ohjelma havaitsee yrityksiä, joiden päätoimialana Tilastokeskuksen yritysrekisterissä on ravintolat tai vastaava ravitsemustoiminta. Tällaisten yritysten toimintaan sisältyy tyypillisesti artistikeikkojen, ohjelmallisten kokousten ja seminaarien tai muiden vastaavien tapahtumien järjestäminen ravintolan tiloissa. Toiseksi eniten yrityksiä Vainun algoritmi linkittää tapahtuma-alaan lukeutuviksi mainostoimistojen ja mainospalveluiden alalta. Näiden alojen yritysten toiminta puolestaan liittyy tyypillisesti tapahtumien suunnitteluun ja markkinointiin. Kolmanneksi eniten yrityksiä havaitaan muun liikkeenjohdon konsultoinnin toimialalta. Tämän toimialan yrityksiä on suuntautunut esimerkiksi tarjoamaan yritysten henkilöstön työkykyä ylläpitävää toimintaa erilaisten yhteisöllisten tapahtumien avulla.

Kaiken kaikkiaan 3-määritelmän mukaiset tapahtuma-alan yritykset hajaantuvat hyvin monelle toimialalle (taulukko 2.1). Tämä on havaittu myös aiemmissa tapahtuma-alaa koskevissa analyyseissä (Wirén ym., 2020a ja 2020b). Taulukon 2.1 mukaan noin 60 % tapahtuma-alan yrityksistä luokitellaan virallisissa toimialaluokituksissa kuuluviksi taiteet, viihde ja virkistysaloille (Tilastokeskuksen käyttämät 2-numerotason toimialat 90–93). Tämän perusteella noin 40 % yrityksistä sijoittuu siis muille aloille, mikä on varsin suuri osuus. Tulos vahvistaa käsitystä, että tapahtuma-alaa ja sen kehitystä on vaikea seurata käyttämällä pelkästään perinteistä toimialaluokitusta.

3 Tapahtuma-alan koko Suomessa

Kuten edellisessä luvussa kuvattiin, tässä raportissa käytetään kolmea eri menetelmää tapahtuma-alan määrittämiseen. Näiden avulla voidaan laskea arviot tapahtuma-alan roolista ja koosta Suomen kansantaloudessa. Mukaan ei ole yritetty laskettu kerrannaisvaikutuksia, jotka syntyvät muille aloille.

Taulukossa 3.1 on laskettu koko talouden kannalta merkityksellisiä tapahtuma-alan tunnuslukuja viimeisimmältä käytettävissä olleelta vuodelta (2019). Taulukon ensimmäinen sarake (a-sarake) perustuu kansantalouden tilinpidon tietoihin kulttuuri- ja viihdetoiminasta, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminnasta, urheilutoiminnasta sekä huvi- ja virkistyspalveluista, ts. tiedot koskevat Tol2008-luokituksen aloja 90, 91 ja 93. Vuonna 2019 nämä alat tuottivat arvonlisää yhteensä 2,5 miljardia euroa. Toimialojen osuus oli noin 1,2 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Kokopäivätoimisiksi muutettuna alat työllistivät yhteensä 50 100 henkilöä, mikä on lähes kaksi prosenttia koko kansantalouden työllisten määrästä. Huomionarvoista on, että muilla kuin yrityksillä on merkittävä rooli näillä aloilla. Näihin toimijoihin lukeutuvat muun muassa valtion ja kuntien alaiset organisaatiot sekä erilaiset voittoa tavoittelemattomat yhdistykset ja säätiöt. Toimialojen 90, 91 ja 93 toimivien **yritysten** osuus koko yrityssektorin arvonlisästä jää 0,6 %:iin. Osuus on siis vain puolet siitä, mikä oli kyseisten alojen kaikkien toimijoiden osuus Suomessa tuotetusta arvonlisästä. Samoin alojen yhteenlaskettu osuus koko yrityssektorin työllisyydestä (0,9 %) jäi alle puoleen siitä, mikä oli alan kaikkien toimijoiden osuus kansantalouden työllisyydestä.

Taulukon 3.1 sarakkeissa (b) ja (c) on raportoitu tapahtuma-alan tietoja perustuen valittuihin tarkempiin toimialoihin sekä toimiala- ja yrityskriteerien yhdistelmään. Nämä kuvaavat pääosin voittoa tavoittelevien yritysten toimintaa. Tarkastelun ulkopuolelle jää siten suuri osa säätiöiden, yhdistysten, kuntien ja valtion tapahtuma-alaa koskevasta toiminnasta. Tapahtuma-alan yritykset tekivät vuonna 2019 kaikkiaan liikevaihtoa 2,7–3,3 miljardia euroa, mikä vastaa 0,6–0,7 prosenttia koko yrityssektorin tekemästä liikevaihdosta (a- ja b-sarakkeet, taulukko 3.1). Arvonlisää ne tuottivat 1,0–1,2 miljardia euroa, mikä vastaa 0,8–0,9 % kaikkien yritysten tuottamasta arvonlisästä. Kokopäivätoimiseksi muunnettuna alan yritykset työllistivät 16 123–19 543 henkilöä vastaten noin 1,0–1,2 prosentista koko yrityssektorin kokopäivätoimiseksi muunnettujen työllisten määrästä.

Taulukko 3.1 Tapahtuma-alan koko kolmella eri menetelmällä, v. 2019

	(a) Määrittely 1: Taiteet ja viihde -ala (90, 91, 93)	(b) Määrittely 2: Perustuen valikoituihin alatoimialoihin	(c) Määrittely 3: Perustuen yritystason tietoihin ja toimiala-kriteereihin
Liikevaihto (yrityssektori), mrd. euroa	2,1	2,7	3,3
Arvonlisä (kaikki sektorit), mrd. euroa	2,5	–	–
Arvonlisä (yrityssektori), mrd. euroa	0,8	1,0	1,2
Työntekijämäärä (kaikki sektorit), kokopäivätoimisiksi muutettuna	50 100	–	–
Työntekijämäärä (yrityssektori), kokopäivätoimisiksi muutettuna	15 200	16 123	19 543
Tapahtuma-ala kaikkien yritysten liikevaihdosta, %	0,5	0,6	0,7
Tapahtuma-ala perushintaisesta bkt:sta, %	1,2	–	–
Tapahtuma-ala kaikkien yritysten arvonlisästä, %	0,6	0,8	0,9
Tapahtuma-ala työllisistä, %	1,9	–	–
Tapahtuma-ala yritysten työllisistä, %	0,9	1,0	1,2
Tapahtuma-alan yritysten määrä	8 354	8 392	9 126

Huom. Sarakkeessa (a) ovat mukana Tilastokeskuksen TOL 2008 -luokituksen toimialat 90, 91 ja 93, ja tietojen lähteinä ovat Kansantalouden tilinpidon sarjat 'Tulot ja tuotanto sektoreittain' ja 'Työllisyys ja työtunnit'. Mukana ovat kaikki oikeudelliset yksiköt eikä vain yritykset. Sarakkeet (b) ja (c) koskevat yritystoimintaa.

Aineistolähteet: Asiakastieto, Tilastokeskus sekä Vainu.

4 Korona-ajan vaikutukset

4.1 Liikevaihto ja kannattavuus ovat pudonneet

Seuraavaksi tarkastellaan tapahtuma-alan yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden kehitystä vuosien 2019 ja 2020 välillä. Tarkastelussa hyödynnetään sekä Tilastokeskuksen aineistoa palvelualojen liikevaihdon kehityksestä että edellisen luvun kolmatta määrittelyä, jossa yhdistetään toimiala- ja yritystason kriteerit.

Tarkastelemme aluksi tapahtuma-alan ja eräiden siihen läheisesti liittyvien muiden palvelualojen liikevaihdon kehitystä vuosina 2015–2020 käyttäen Tilastokeskuksen toimialatason aineistoa. Kuviossa 4.1 tapahtuma-alaa arvioidaan kahdella tavalla. Ensimmäinen niistä perustuu karkeaan toimialaan nimeltään Taiteet, viihde ja virkistys (TOL 2008 -luokituksen toimialat 90–93), joka on lähinnä paras arvio julkisesti vapaasti saatavissa olevissa tilastoissa. Tämä toimialaryhmä pitää sisällään kuitenkin myös rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut (toimialakoodi 92). Kyseisen alan vaikutusta olemme pyrkineet poistamaan korjauslaskelmin, joita on kuvattu kuvion alaviitteessä; sen kehitys ei kuitenkaan osoittautunut suuresti poikkeavan koko toimialaluokan 90–93 kehityksestä. Kommentoimme seuraavassa kuitenkin tapahtuma-alan toimialaa ilman rahapeli- ja vedonlyöntipalveluita.

Ennen koronakriisiä tapahtuma-alan liikevaihto kasvoi etenkin vuosina 2015–2017 voimakkaammin kuin majoitus- ja ravitsemustoiminnan tai kuljetus- ja logistiikkapalvelujen liikevaihto. Vuosina 2018–2019 kasvuvauhtien erot tasaantuivat etenkin verrattuna majoitus- ja ravitsemustoimintaan. Koronakriisi vuosina 2019–2020 kohdistui kuvion 4.1 perusteella rajuimmin majoitus- ja ravitsemistoimintaan, jonka liikevaihto romahti 29 %. Tapahtuma-alallakin pudotus oli kova, alan liikevaihto putosi yli viidenneksen (22 %). Kuljetus- ja logistiikka-ala selvisi näistä aloista parhaiten, tosin silläkin alalla liikevaihto laski 20 %.

Kuvio 4.1 Taiteet ja viihde -alan sekä eräiden muiden palvelualojen liikevaihdon kehitys 2015–2020

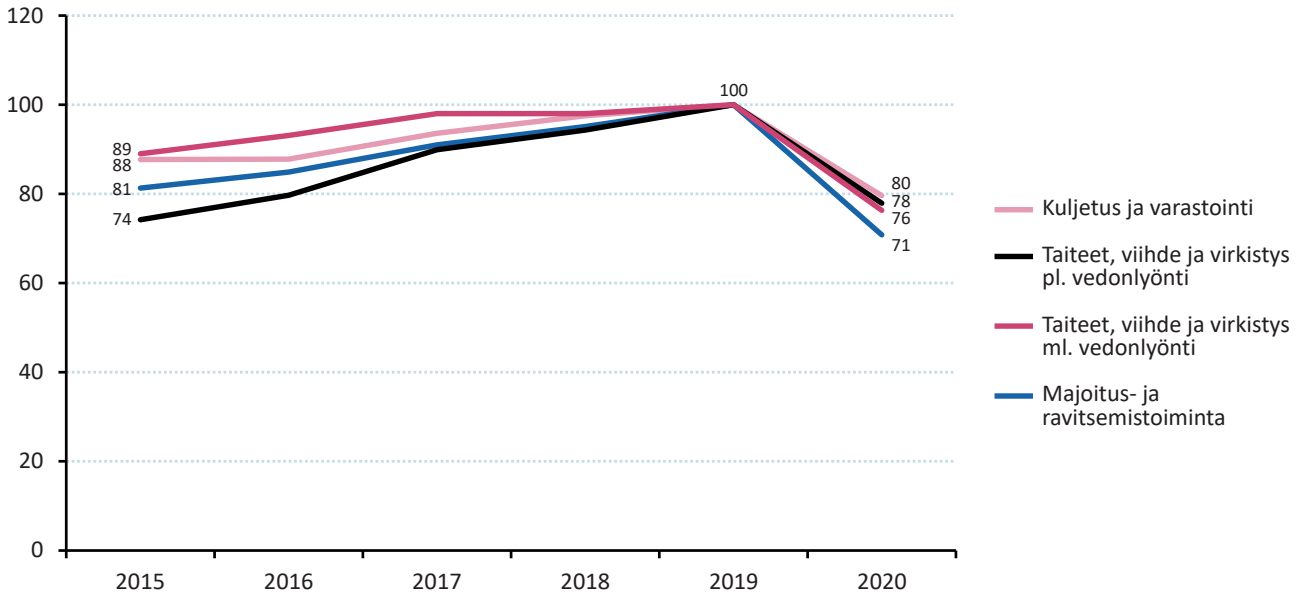

Huom. Taiteet, viihde ja virkistys pl. vedonlyönti -ala on kirjoittajien laskelma perustuen vuosien 2015–2019 osalta rakenne- ja tilinpäätöstilaston (Tilastokeskus) liikevaihtoon. Koko taiteet, viihde ja virkistys -toimialan (TOL-koodit 90–93) liikevaihtoluvuista vähennettiin toimialan 92 (Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut) liikevaihto. Vuoden 2020 luku laskettiin seuraavasti: *Ensiksi*, vuoden 2020 koko R-toimialan euromääräinen liikevaihto laskettiin olettamalla, että sen liikevaihto oli laskenut samassa määrin kuin tätä toimialaa koskeva liikevaihto perustuen Tilastokeskuksen Palvelualojen liikevaihtokuvaajaan vuositasolla). *Toiseksi*, rahapeli- ja vedonlyöntialan toimialan (92) liikevaihdon vähennykseksi arvioitiin 25,5 % perustuen Veikkaus Oy:n liikevaihdon laskuun vuosien 2020–2019 välillä. *Kolmanneksi*, taiteet ja viihde pl. vedonlyönti -alan liikevaihto vuonna 2020 laskettiin vähentämällä koko R-toimialan liikevaihdosta (vaihe 1) rahapeli- ja vedonlyöntialan (vaihe 2) liikevaihto. *Neljänneksi*, euromääräiset liikevaihdot (käyvin hinnoin) muutettiin indeksiksi 2019=100.

Lähde: Kirjoittajien laskelmat. Kuljetus- ja varastointi -alan (H), majoitus ja ravitsemistoiminnan (I) ja taiteet ja kulttuuri (R) -alojen lukujen lähteenä on Tilastokeskuksen tilasto: Palvelualojen liikevaihtokuvaaja. Indeksi on muutettu niin, että vuosi 2019=100.

Seuraavaksi syvennetään tapahtuma-alan yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksen tarkastelua koronakriisin aikana käyttämällä edellisen luvun kolmatta määritelmää, jossa hyödynnetään yritystason kriteereitä. Analyysi joudutaan rajaamaan vain niihin yrityksiin, joista tutkimuksen tekoajankohtana (kesäkuu 2021) oli saatavissa tilinpäätöstiedot sekä vuosilta 2019 että 2020. Tämä rajaa analyysista pois vuonna 2020 toimintansa lopettaneet yritykset ja toisaalta ne jatkavat yritykset, joilta ei vielä ollut saatavissa vuoden 2020 tilinpäätöstietoja. Tämä rajaus jouduttiin tekemään, koska emme pystyneet analyysien tekohetkellä luotettavasti erottelemaan aineistossa näitä kahta tapausta.

Kaikkiaan tarkastelussa on 2 294 yritystä. Verrattuna kaikkiin kriteerimme vuonna 2019 täyttäneisiin 9 126 tapahtuma-alan yrityksiin muutostarkastelussa olevat yritykset ovat keskimäärin jonkin verran suurempia (taulukon 4.1 a- ja b-sarakkeiden vertailu c- ja d-sarakkeisiin). Vuonna 2019 liikevaihdon mediaani oli kaikkien yritysten osalta 50 000 euroa, kun muutostarkastelussa mukana olevilla vastaava luku oli 138 000 euroa. Myös henkilöstömäärien mediaanit ja keskiarvot olivat muutostarkastelun yrityksissä (sarakkeet a ja b) noin kaksinkertaiset verrattuna kaikkiin tapahtuma-alan yrityksiin (sarakkeet c ja d). Sekä henkilöstömäärät että liikevaihdot ovat kuitenkin varsin pieniä ja kuvastavat sitä, että suuri osa tapahtuma-alan yrityksistä on erittäin pieniä kokoluokaltaan. Tämänkaltaisissa yrityksissä liikevaihdon ja kannattavuuden suhteelliset vuosittaiset muutokset voivat olla hyvinkin suuria, etenkin jos ne tavoittelevat kasvua.[3]

Tutkimme ensiksi alan yritysten yhteenlaskettuja liikevaihtojen ja liiketulosten prosentuaalista muutosta vuosina 2019–2020. Tämä antaa kuvaa toimialan yleisestä kehityksestä ja vastaa kuvion 4.1 tarkastelutapaa. Kuvion 4.2 vasemmanpuoleisessa pylväässä on vertailun vuoksi liikevaihdon muutos perustuen edellä esitettyyn Tilastokes-

Taulukko 4.1 Muutostarkasteluaineiston ja perusaineiston välinen vertailu

	Yritykset, joista on tiedot vuosilta 2019 ja 2020 (a) Mediaani	(b) Keskiarvo	Yritykset, joista on tieto vain vuodelta 2019 (c) Mediaani	(d) Keskiarvo
Liikevaihto, 1 000 euroa	138,0	641,6	50,0	358,2
Henkilöstömäärä, kokopäivätoimiseksi muutettuna	1,0	4,1	0,4	2,1
Liikevoitto, 1 000 euroa	5,9	36,7	5,0	27,4

Huom. Vuosilta 2019 ja 2020 (sarakkeet a ja b) on havaintoja 2 294 yrityksestä (liikevoiton osalta 1 912 yrityksestä). Vain vuodelta 2019 on havaintoja 9 126 yrityksestä (liikevoiton osalta 3 823 yrityksestä).

Lähde: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin.

kuksen toimialatason tietojen perusteella tehtyyn arvioon (kuvio 4.1). Yritys- ja toimialatason kriteereillä muodostetun tapahtuma-alan (keskimmäinen pylväs, kuvio 4.2) yritysten liikevaihto on laskenut hieman enemmän kuin Tilastokeskuksen toimialatason aineistosta voidaan arvioida (25 % vs. 22 %). Ero ei kuitenkaan ole kovin suuri.

Tapahtuma-alan yritysten kannattavuus on korona-aikana suorastaan romahtanut. Liikevoitto on pudonnut peräti

Kuvio 4.2 Tapahtuma-alan liikevaihdon ja liiketuloksen muutos vuosina 2019–2020, %

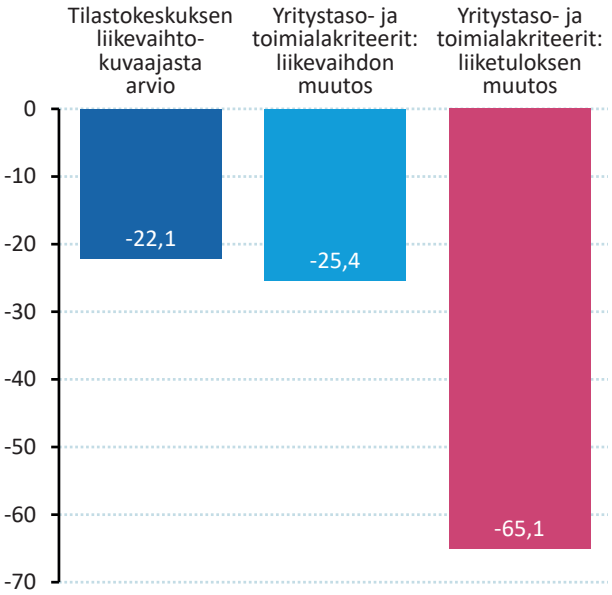

Huom. Muutokset on laskettu aggregaattitasolla.

Lähde: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin.

65 prosenttia (oikeanpuoleinen pylväs, kuvio 4.2). Vaikuttaa siltä, että alan yritykset eivät ole koronakriisissä pystyneet alentamaan kustannuksiaan samassa suhteessa kuin liikevaihto on pienentynyt, vaikka todennäköisesti monissa yrityksissä henkilöstöä on lomautettu tai irtisanottu ja toimitilojen vuokriin on saatettu neuvotella tilapäisiä alennuksia tai lykkäyksiä. Myöskään mahdolliset valtion tarjoamat rahalliset avustukset ja muut kustannustuet, jotka kirjanpidossa tuloutetaan lähtökohtaisesti liiketoiminnan muina tuottoina ja siten parantavat liiketoiminnan kannattavuutta, eivät näyttäisi kompensoineen kysynnän laskua koronakriisin aikana[4]. Tosin tukien hallinnollisessa käsittelyssä ja maksatuksessa on voinut olla viiveitä siten, että ne eivät kaikilta osin vielä näy vuoden 2020 tuloksissa.

Edellä esitetyt rekisteripohjaiset ja yritysten virallisiin tilinpäätöksiin pohjautuvat liikevaihdon muutoksia koskevat tulokset ovat huomattavasti alhaisemmat kuin Wirénin, ym. (2020a, b) kyselyyn pohjautuvan laskelman perusteella voidaan arvioida. Sen mukaan tapahtuma-alan yritysten liikevaihto putosi 64 prosentilla vuosien 2019 ja 2020 välillä.[5] Alan määrittelyyn liittyvien tekijöiden ohella eroa voi osittain selittää se, että rekisteripohjaiset yritystason tietomme koskevat pääasiassa osakeyhtiömuotoisia yrityksiä. Sen sijaan Wirénin raportin kyselyssä on todennäköisesti ollut mukana myös yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja muita yhtiömuotoja. Lisäksi kyselyssä on saattanut olla enemmän toimintaansa lopettamassa olleita yrityksiä, jotka tämän tutkimuksen tekohetkellä (kesäkuu 2021) vielä puuttuvat rekisteripohjaisesta aineistosta. Toisaalta raportoimamme koko tapahtuma-alan noin neljänneksen pudotus liikevaihdos-

sa vuosina 2019–2020 on varsin hyvin linjassa Tilastokeskuksen palvelualojen liikevaihtokuvaajasta arvioitujen tietojen kanssa. Kyseinen aineisto sisältää käsittääksemme kaikentyyppiset yhtiömuodot.

Seuraavaksi syvennetään tapahtuma-alan yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden muutosten tarkastelua siirtymällä yrityskohtaisen kehityksen analyysiin. Yhteenlaskettujen lukujen sijasta jokaiselle yritykselle on laskettu erikseen niiden liikevaihdon ja liiketuloksen muutokset vuosina 2019–2020. Tämän jälkeen tarkastellaan näistä muutoksista niiden jakaumat. On hyvä edelleen huomioida, että laskelmat koskevat vain jatkavia yrityksiä, joista olivat molempien vuosien tilinpäätöstiedot käytettävissä. Vuonna 2020 lopettaneita tai konkurssin partaalla olevia yrityksiä niissä ei ole ja siten tulokset voivat olla jonkin verran harhaisia positiivisen suuntaan. Käytettävissä olleiden tietojen perusteella emme pystyneet arvioimaan lopettaneiden tai konkurssissa olleiden yritysten määrää aineistossamme.

Tapahtuma-alalla toimivista yrityksistä peräti 70 prosentilla liikevaihto aleni vuosien 2019 ja 2020 välillä (kuvio 4.3). Kannattavuus aleni puolestaan 72 prosentilla yrityksistä (kuvio 4.4). On syytä korostaa, että näissä laskelmissa ovat mukana vain alalla jatkavat yritykset. Mukana ei siis ole yrityksiä, jotka ovat lopettaneet toimintansa vuoden 2020 aikana.

Liikevaihdon muutoksen mediaani oli 19 %, toisin sanoen puolessa tapahtuma-alan yrityksistä liikevaihto putosi vähintään viidenneksen. Lähes joka neljännellä alan yrityksellä liikevaihto aleni 50 prosenttia tai sitä enemmän, joten koronakriisin vaikutukset olivat useissa tapauksissa voimakkaita. Toisaalta 30 prosenttia alan yrityksissä pystyi vähintään säilyttämään vuonna 2020 edellisen vuoden liikevaihtonsa ja lähes viidennes jopa kasvattamaan sitä vähintään 10 prosentilla.

Kannattavuuden muutoksen mediaani liiketuloksella mitattuna oli 74 %, ts. puolella alan jatkavista yrityksistä vuoden 2020 tulos jäi vain neljäsosaan vuoden 2019 tasosta (kuvio 4.4). Kahdella kolmesta alan yrityksistä liiketulos heikkeni vähintään viidenneksen. Kuten liikevaihdon muutosten tarkastelussa, niin myös kannattavuuden muutos oli osalla yrityksistä positiivinen. Lähes 30 prosentilla yrityksistä kannattavuus pysyi vähintään edellisen vuoden tasolla ja melkein joka viides pystyi parantamaan liiketulostaan kymmenellä prosentilla tai sitä enemmän.

Kuvio 4.3 Tapahtuma-alan yritysten liikevaihdon muutoksen %-jakauma vuosina 2019–2020

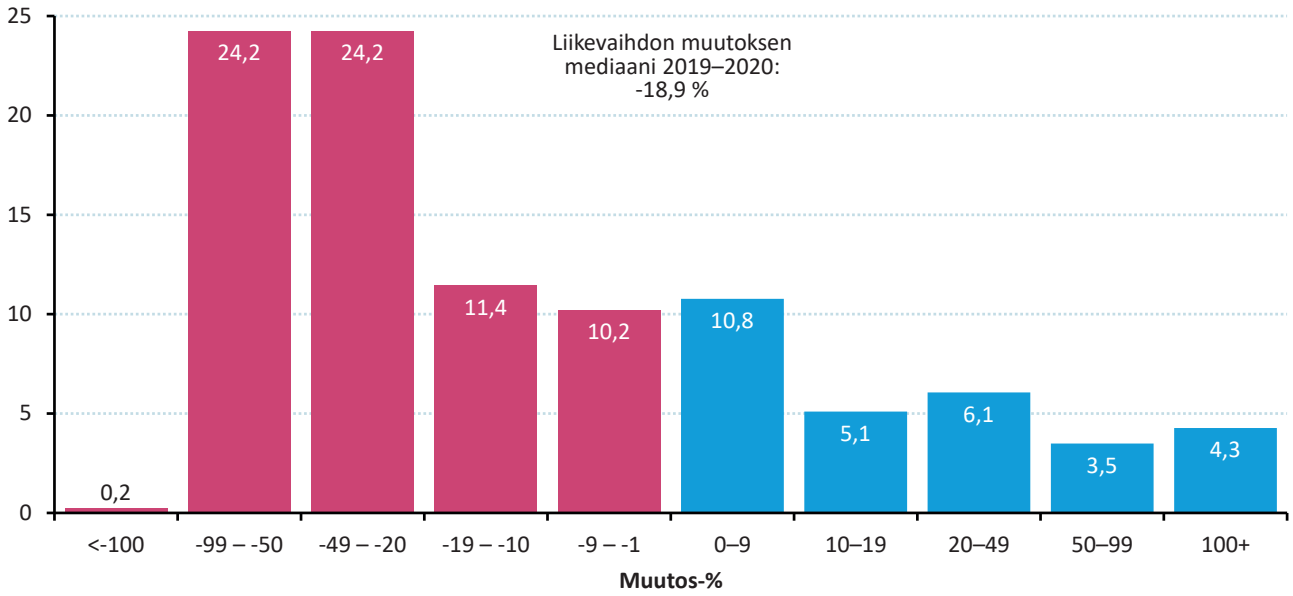

Lähteet: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin.

Kuvio 4.4 Tapahtuma-alan yritysten liiketuloksen muutoksen %-jakauma vuosina 2019–2020

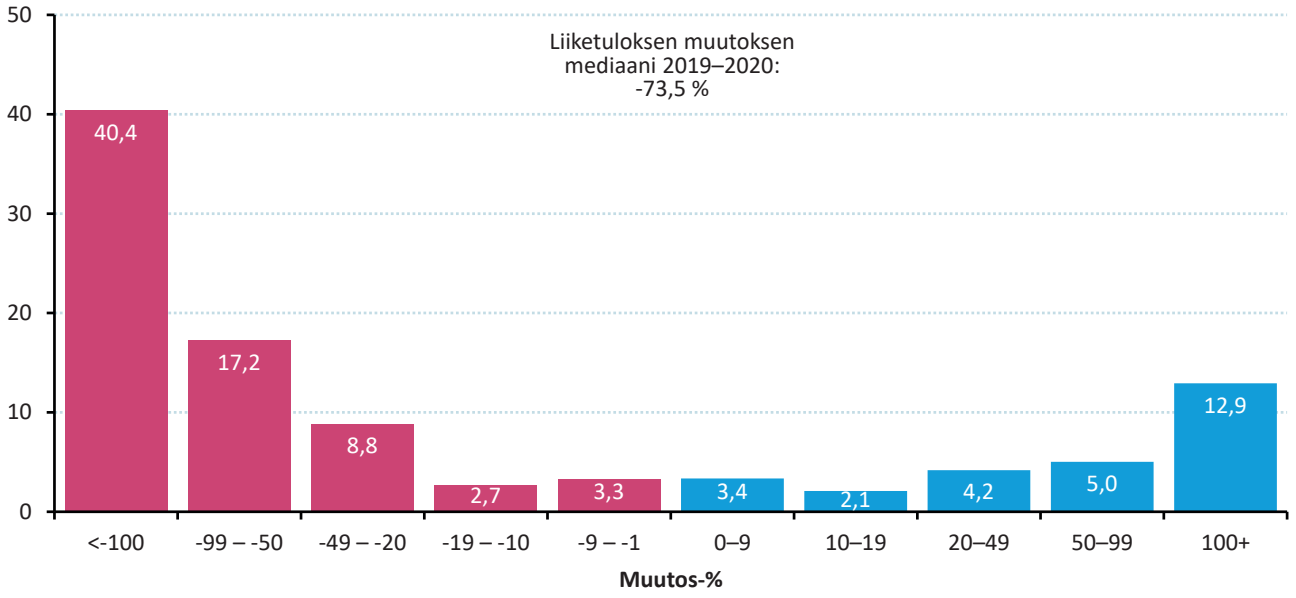

Lähteet: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin.

4.2 Mitkä tekijät ovat yhteydessä liikevaihdon ja kannattavuuden muutoksiin?

Lopuksi analysoitiin sitä, millaiset yritysten taustatekijät ovat mahdollisesti olleet yhteydessä suuriin liikevaihdon ja liiketuloksen muutoksiin tapahtuma-alan sisällä. Analyysi koskee siis eroja tapahtuma-alan sisällä eikä vertailua tapahtuma-alan ja muiden alojen välillä.

Analyysi toteutettiin neljällä probit-regressiolla (taulukko 4.2). Taulukon 4.2 estimoinneissa selitettävä muuttuja saa arvo 1, jos liikevaihto (a-sarake) ja liiketulos (c-sarake) ovat pudonneet vuosina 2019–2020 yli 50 %, muutoin muuttujan arvo on 0. Muuttuja saa puolestaan arvon 1, jos liikevaihto (b-sarake) tai liiketulos (d-sarake) on kasvanut vuosina 2019–2020 yli 10 %, muutoin muuttujan arvo on 0. Kaikissa yhtälöissä selittäjinä on toimiala-indikaattorit, yrityksen henkilöstömäärä ja yrityksen ikä.

Liikevaihdon suuri, yli 50 %:n, pudotus on ollut tapahtuma-alan toimialoista todennäköisimmin yhteydessä messujen ja kongressien järjestämiseen sekä ohjelmatoimistojen ja manageripalveluiden toimintaan (a-sarake, taulukko 4.2). Vähiten todennäköisimmin liikevaihdon suuri pudotus on ollut toimialoista yhteydessä urheilutoimintaan ja huvi- ja virkistyspalveluihin sekä varauspalveluihin. Yrityksen iän suhteen tulokset antavat viitteitä siitä, että nuorissa eli alle viisi vuotta vanhoissa yrityksissä liikevaihdon suuri pudotus on ollut todennäköisempää kuin vanhoissa, yli 15 vuotta toimineissa yrityksissä (a-sarake, taulukko 4.2).

Liikevaihdon yli 10 prosentin kasvu puolestaan on ollut todennäköisimmin toimialoista yhteydessä varauspalveluihin sekä urheilutoimintaan ja huvi- ja virkistyspalveluihin (b-sarake, taulukko 4.2). Yritysten kokoluokkien suhteen ainoa tilastollisesti merkitsevä kerroin on suurten, vähintään 50 henkeä työllistävien kohdalla, joilla korrelaatio liikevaihdon merkittävän kasvun kanssa on ollut heikompaa kuin alle kolme henkilöä työllistävissä yrityksissä. Tämä kertoo siis siitä, että liikevaihdon kasvu on ollut näissä vähintään 50 henkeä työllistävissä yrityksissä harvinaisempaa kuin pienemmissä yrityksissä. Yritysten iän kokoluokat puolestaan indikoivat, että nuorissa, alle 5 vuotta vanhoissa yrityksissä liikevaihdon kasvu on ollut todennäköisempää kuin vanhemmissa yrityksissä. Nuorissa tapahtuma-alan yrityksissä vaikuttaisi siten olevan sekä suuria liikevaihdon pudotuksia että yli 10 prosentin kasvuja vanhempia ikäluokkia todennäköisemmin.

Kannattavuuden muutosten osalta tulokset viittaavat siihen, että liiketuloksen suuri pudotus on ollut vähiten todennäköistä varauspalveluissa sekä 5–15-vuotiaissa yrityksissä (c-sarake, taulukko 4.2). Yritysten kokoluokkien suhteen emme havaitse tilastollisesti merkitseviä eroja. Sama toistuu, kun katsotaan liiketulostaan yli 10 prosentilla kasvattaneita yrityksiä (d-sarake). Sen osalta tilastollisesti merkitseviä eroja havaitaan toimialojen osalta: kannattavuuden parannus on ollut todennäköisempää varauspalveluissa ja urheilutoiminnassa. Tilastolliset merkitsevyydet jäävät näissä toimialoittaisissa eroissa 10 prosentin erehtymisriskin tasolle. Tässä syystä näitä liiketuloksen kasvua koskevia toimialaeroja voidaan pitää vain suuntaa antavina.

Taulukko 4.2 Probit-estimoinnit, joissa selitettävinä tekijöinä ovat suuret muutokset tapahtuma-alan yritysten liikevaihdossa ja liiketuloksessa vuosina 2019–2020

	(a) Liikevaihto laski yli 50 % Kerroin/S.E.	(b) Liikevaihto kasvoi yli 10 % Kerroin/S.E.	(c) Liiketulos laski yli 50 % Kerroin/S.E.	(d) Liiketulos kasvoi yli 10 % Kerroin/S.E.
Toimiala				
Kulttuuri (90–91)	0,012	0,026	0,045	-0,005
	(0,031)	(0,025)	(0,041)	(0,034)
Urheilu sekä huvi- ja	-0,135***	0,072***	-0,061	0,063*
virkistyspalvelut (93)	(0,027)	(0,025)	(0,040)	(0,034)
Messut ja kongressit (823)	0,229***	0,008	0,053	-0,056
	(0,058)	(0,044)	(0,068)	(0,054)
Pitopalv. & muu rav.ala (56)	-0,025	0,007	-0,015	0,041
	(0,041)	(0,033)	(0,056)	(0,049)
Varauspalv. (799)	-0,098***	0,102***	-0,099**	0,076*
	(0,032)	(0,031)	(0,045)	(0,039)
Ohjelmatoimistot ja	0,086**	0,005	0,059	-0,006
manageripalvelut (74901)	(0,039)	(0,030)	(0,048)	(0,040)
Henkilöstömäärä				
3–10 henkilöä	-0,004	-0,030	0,014	-0,018
	(0,024)	(0,022)	(0,032)	(0,027)
11–49 henkilöä	-0,021	0,017	0,049	-0,057
	(0,034)	(0,034)	(0,046)	(0,038)
Väh. 50 henkilöä	-0,099	-0,159**	0,002	0,026
	(0,062)	(0,035)	(0,100)	(0,090)
Yrityksen ikä				
5–15 v.	-0,027	-0,076***	-0,054*	0,020
	(0,024)	(0,024)	(0,030)	(0,026)
Yli 15 v.	-0,049*	-0,123***	-0,028	0,001
	(0,025)	(0,024)	(0,032)	(0,028)
Yritysten lkm	2 294	2 294	1 912	1 912
Wald (Chi^2)	109,396***	59,186***	29,451***	17,452*
Log pseudolikelihood	-1 214,878	-1 082,785	-1 288,707	-1 049,487
R^2(pseudo)	0,042	0,027	0,011	0,008

Aineistolähteet: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin. Raportoituna ovat keskimääräiset marginaalivaikutukset ja suluissa niiden heteroskedastisuuskorjatut keskivirheet. Yrityskoon referenssinä ovat alle 3 henkilöä työllistävät yritykset, yrityksen iän referenssinä alle 5 vuotta vanhat ja toimialojen referenssiluokkana ovat kaikki muut kuin taulukossa mainitut tapahtuma-alat. * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

Kaiken kaikkiaan tulokset (taulukko 4.2) viittaavat siihen, että tapahtuma-alan toimialoista koronakriisi on heijastunut voimakkaimmin yritystasolla messujen ja kongressien järjestämiseen sekä ohjelmatoimistoihin ja manageripalveluihin, ja vähiten todennäköisesti varauspalveluihin sekä urheilutoimintaan. Kulttuurialan, kuten esittäviä taiteita palvelevan toiminnan, yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksessä ei sen sijaan vaikuttaisi keskimäärin olevan merkittävästi suurempia heilahteluja koronakriisin aikana verrattuna muuhun tapahtuma-alaan. Kuten aiemmin totesimme, tässä tarkastelu kohdistuu pääosin vain osakeyhtiömuotoisiin yrityksiin ja siten esimerkiksi yksityiset ammatinharjoittajat tai yhdistykset eivät ole analyysissa mukana. Yrityksen kokoluokan suhteen emme havainneet merkittäviä eroa liikevaihdon tai kannattavuuden kehityksessä. Yrityksen iän osalta tuloksissa on etenkin nuorten yritysten joukossa vaihtelevuutta siten, että niiden joukossa suuret muutokset sekä negatiiviseen että positiiviseen suuntaan ovat olleet todennäköisempiä kuin jo pidempään markkinoilla toimineissa yrityksissä.

5 Johtopäätökset

Tapahtuma-ala koostuu yrityksistä ja muista organisaatioista, jotka hajautuvat tilastoissa monille aloille. Tämä tekee sen analysoinnista hankalaa. Tästä syystä tässä tutkimuksessa käytimme kolmea eri tapaa alan koon ja sen kansantaloudellisen roolin selvittämiseksi. Alan hahmottamisessa hyödynnettiin sekä toimialakohtaisia kriteereitä että yksityiskohtaisia yritystason tietoja.

Tulosten mukaan vuonna 2019 tapahtuma-ala tuotti vähintään 1,2 prosenttia Suomen bkt:sta. Alalla toimi määritelmästä riippuen 8 354–9 126 yritystä (taulukko 5.1). Ne työllistivät kokopäivätoimisiksi muutettuna 15 200–19 543 henkilöä ja tuottivat arvonlisää 800–1 200 miljoonaa euroa. Alan yritysten osuus koko yrityssektorin työllisyydestä oli 0,9–1,2 % ja arvonlisästä 0,6–0,9 %. Huomionarvoista on, että arviolta ainakin puolet alan arvonlisästä ja työllisyydestä syntyy muissa organisaatioissa kuin voittoa tavoittelevissa yrityksissä. Tässä raportissa keskityttiin kuitenkin nimenomaan yritysten analyysiin.

Koronakriisi on heijastunut voimakkaasti etenkin palvelualojen toimintaan erilaisten rajoitustoimien takia. Tapahtuma-alan yrityksissä liikevaihdon pudotus jäi Tilastokeskuksen palvelualojen liikevaihtokuvaajien pohjalta arvioituna vuosina 2019–2020 hieman vähäisemmäksi kuin esimerkiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnassa. Se oli kuitenkin huomattavan suuri. Alan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto laski arviomme mukaan noin 22–25 %. Myös kannattavuus liiketuloksella mitattuna romahti peräti 65 %.

Tapahtuma-alalla toimivista yrityksistä peräti 70 prosentilla liikevaihto aleni vuosien 2019 ja 2020 välillä. Lähes joka neljännellä alan yrityksellä liikevaihto aleni 50 prosenttia tai sitä enemmän. Kannattavuus aleni puolestaan

Taulukko 5.1 Yhteenveto tapahtuma-alasta ja sen merkityksestä

	2019
Arvonlisä, mrd. euroa	2,5
Työllisten määrä muutettuna kokopäivätoimisiksi	50 100
Osuus bkt:sta perushintaan, %	> 1,2
Osuus työllisistä, %	1,9
Yrityksiä, lkm.	8 354 – 9 126
Yritysten arvonlisä, mrd. euroa	0,8 – 1,2
Yritysten työllisten määrä muutettuna kokopäivätoimisiksi	15 200 – 19 543
Osuus yrityssektorin arvonlisästä, %	0,6 – 0,9
Osuus yrityssektorin työllisistä, %	0,9 – 1,2

Lähde: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin.

72 prosentilla yrityksistä. Kannattavuuden putoaminen oli jyrkkää. Puolella alan jatkavista yrityksistä vuoden 2020 tulos jäi vain neljäsosaan vuoden 2019 tasosta.

Tulosten perusteella tapahtuma-alan sisällä oli kuitenkin merkittäviä eroja. Tapahtuma-alan keskeisistä toimialoista koronakriisi on heijastunut huomattavasti varsinkin messujen ja kongressien järjestämiseen sekä ohjelmatoimistoihin ja manageripalveluihin. Vähimmin vaurioin vaikuttaisivat selvinneen varauspalvelut ja urheilutoiminta. Lisäksi havaitsimme yritystason tarkasteluissa, että koronakriisillä on ollut yhteyttä etenkin nuorten tapahtuma-alan yritysten toimintaan sekä myönteisesti että kielteisesti: niiden joukossa on ollut vanhempia yrityksiä todennäköisempää, että koronakriisin aikana liikevaihto on joko laskenut tai kasvanut merkittävästi. Nämä yritystason analyysiin pohjautuvat arviomme perustuvat toimintaansa jatkaviin ja pääosin osakeyhtiömuotoisiin yrityksiin, ja esimerkiksi yksityiset ammatinharjoittajat eivät olleet koronakriisin vaikutusten analyysissa mukana. Siten kaikkiaan koronakriisin vaikutukset tapahtuma-alaan saattavat olla vieläkin arvioitamme suurempia.

Tässä tutkimuksessa on pyritty usealla eri tavalla selvittämään tapahtuma-alan kokoa Suomen kansantaloudessa ja alan liikevaihdon ja kannattavuuden muutosta korona-aikana. Uskomme, että raportti on tuottanut uutta tietoa tästä vaikeasti määriteltävästä alasta. Myöhemmin tehtävissä analyyseissä on mahdollista tarkastella myös tapahtuma-alan yritysten lopettamisia. Niiden huomioon ottamisella saadaan nykyistä tarkempi kuva korona-ajan vaikutuksista tapahtuma-alan yrityksiin.

Liitteet

Taulukko A.1 Vainun algoritmin havaitsemat yritysten lukumäärät tapahtuma-alan toimialakriteereihin kuulumattomilta aloilta (taulukossa ovat ne 4-numerotason TOL 2008 -toimialat, joissa indikaatio tulee vähintään 10 yritykselle)

TOL 2008 -toimiala	Yritysten lkm
Ravintolat ja vastaava ravitsemistoiminta (5610)	65
Mainostoimistot ja mainospalvelu (7311)	61
Muu liikkeenjohdon konsultointi (7022)	46
Omien tai leasing-kiinteistöjen vuokraus ja hallinta (6820)	45
Muualla luokittelematon koulutus (8559)	20
Muualla luokittelemattomat erikoistuneet palvelut liike-elämälle (7490)	20
Muut palvelut liike-elämälle (8299)	17
Hotellit ja vastaavat majoitusliikkeet (5510)	16
Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut (9609)	15
Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus (6201)	14
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien tuotanto (5911)	12
Muu majoitus (5590)	11
Baarit ja kahvilat (5630)	10

Huom. Toimialan nimen jälkeinen suluissa oleva numero on Tilastokeskuksen käyttämä toimialakoodi.

Aineistolähteet: Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja Vainu.

Taulukko A.2 Probit-estimointi, jossa selitettävänä tekijänä on tieto siitä, että vuoden 2020 liikevaihtotieto saatavilla (1 = on saatavilla, 0 = ei saatavilla)

	Kerroin/S.E
Toimiala	
Kulttuuri (90–91)	-0,126***
	(0,014)
Urheilu sekä huvi- ja virkistyspalvelut (93)	-0,135***
	(0,014)
Messut ja kongressit (823)	-0,081***
	(0,024)
Pitop. & muu rav.ala (56)	-0,139***
	(0,017)
Varauspalv. (799)	-0,128***
	(0,016)
Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut (74901)	-0,114***
	(0,017)
Henkilöstömäärä	
3–10 henkilöä	0,032***
	(0,012)
11–49 henkilöä	0,011
	(0,016)
50+ henkilöä	0,067
	(0,044)
Ikä	
5–15 vuotta	0,011
	(0,010)
yli 15 vuotta	0,007
	(0,010)
Yhtiömuoto: osakeyhtiö	0,485***
	(0,009)
Yritysten lkm	9 126
Wald (Chi^2)	2 227,755***
Log pseudolikelihood	-3 347,513
R^2(pseudo)	0,350

Aineistolähteet: Kirjoittajien laskelmat perustuen Asiakastiedon, Tilastokeskuksen sekä Vainun aineistoihin. Raportoituna ovat keskimääräiset marginaalivaikutukset ja niiden heteroskedastisuuskorjatut keskivirheet. Yrityskoon referenssinä ovat alle 3 henkilöä työllistävät yritykset, yrityksen iän referenssinä ovat alle 5 vuotta vanhat, toimialojen referenssiluokkana ovat muut kuin taulukossa mainitut tapahtuma-alat ja yhtiömuodon referenssinä ovat muut kuin osakeyhtiöt. * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

Viitteet

1 EY:n (2021) raportissa mainitaan, että määrittelyssä pyrittiin noudattamaan UNESCOn määritelmää. Tähän kuuluivat seuraavat alat (suluissa TOL 2008 -toimialakoodit): Kirjojen kustantaminen (5811), Sanomalehtien kustantaminen (5813), Aikakauslehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen (5814), Tietokonepelien kustantaminen (5821), Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, Äänitteiden ja musiikin kustantaminen (59), Radio- ja televisiotoiminta (60), Uutistoimistot (6391), Arkkitehtipalvelut (7111), Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu (741), Kulttuuri- ja viihdetoiminta (90) ja Kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta (91).

2 Tilastokeskuksen yritysrekisterissä yrityksen päätoimiala määräytyy sen eri toimialoilla toimivissa toimipaikoissa syntyvän arvonlisäyksen perusteella. Päätoimiala määritellään vaiheittain toimialaluokituksen kirjaintasolta tarkimmalle tasolle. Yrityksen päätoimialaksi määräytyy yleensä sen toimipaikan toimiala, jossa tilikauden arvonlisäys on suurin. Yrityksen päätoimiala voi muuttua esimerkiksi yhtiöittämisen seurauksena, kun kokonaisarvonlisäyksen kannalta merkittävä osa yritystä itsenäistyy. (Lähde: https://www.stat.fi/til/syr/kas.html).

3 Liitteen taulukossa A.2 olemme raportoineet tuloksia probit-regressiosta, jossa selitettävänä tekijänä oli se, että vuoden 2020 tilinpäätöstiedot olivat vähintään liikevaihdon osalta saatavissa analyysien tekohetkellä kesäkuussa 2021. Taustamuuttujista vahvin osittaiskorrelaatio selitettävän muuttujan kanssa saatiin osakeyhtiömuodon kanssa.

4 https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/uutiset/uutiset/2021/koronatukia-saanut-yritys-muista-ilmoittaa-tuet-ja-avustukset-veroilmoituksessa/

5 Wirénin ym. (2020b) mukaan vuonna 2019 tapahtuma-alan liikevaihto oli 2,35 miljardia euroa. Tekijät arvioivat liikevaihdon vähentyvän vuonna 2020 1,5 miljardilla eurolla, jolloin alan liikevaihto olisi 0,85 miljardia euroa vuonna 2020. Näistä luvuista laskettuna saadaan 2019–2020 liikevaihdon pudotukseksi 63,8 %.

Kirjallisuus

Berg-Andersson, B., Kaitila, V. ja Puonti, P. (2021). Toimialakatsaus 2021:1, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Helsinki.

EY (2021). Rebuilding Europe – The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis. EY. Raportti ladattavissa osoitteesta: https://www.rebuilding-europe.eu

Kuusisto, K. ja Sahlstedt, M. (2021). Tapahtumateollisuuden toimialaselvitys. Ladattavissa osoitteesta: https://www.tapahtumateollisuus.fi/wp-content/uploads/2021/05/Tapahtumateollisuuden-toimialaselvitys.pdf

Tilastokeskus (2020). *Kulttuurin satelliittitilinpito 2018*. Tilastokeskus, Helsinki.

Wirén, M., Westerholm, T. ja Liikamaa, A. (2020a). Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 2020, osa 1, Disruptiolaboratorio, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu.

Wirén, M., Westerholm, T. ja Liikamaa, A. (2020b). Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 2020, osa 2, Disruptiolaboratorio, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu.

ETLA

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Economic Research

ISSN-L 2323-2447,
ISSN 2323-2447,
ISSN 2323-2455 (Pdf)

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki